

מסכת ביצה פרק ד

(כט,ב) משנה: המביא כדי יין ממקום למקום, לא יביאם בסל ובקופה, אבל מביא הוא על כתפו או לפניו. וכן המוליך את התבן, לא יפשיל את הקופה לאחוריו, אבל מביאה הוא בידו. ומתחילין **(ל,א)** בערמת התבן, אבל לא בעצים שבמוקצה

גמרא: תנא: אם אי אפשר לשנות, מותר

אתקין **רבא** במחוזא: דדרו בדוחקא, לדרו ברגלא; דדרו ברגלא, לדרו באגרא; דדרו באגרא, לדרו באכפא; דדרו באכפא, נפרוס סודרא עלויה. ואם לא אפשר, שרי. דאמר מר: אם אי אפשר לשנות, מותר

{אמר ליה **רב חנן בר רבא לרב אשי:** אמור רבנן: כמה דאפשר לשנויי משנינן ביומא טבא ~והא הני נשי, דקא מליין חצבייהו מיא ביומא טבא, ולא קא משניין, ולא אמרינן להו ולא מידי?!
אמר ליה: משום דלא אפשר! - היכא ליעבד?! ^ דמליא בחצבא רבה, תמלי בחצבא זוטא?! קא מפשא בהלוכא! ^ דמליא בחצבא זוטא, תמלי בחצבא רבה?! קא מפשי במשווי! ^ תכסייה בנכתמא?! זמנין דנפיל ואתי לאתויי! ^ תקטריה?! זמנין דמפסיק, ואתי למקטריה! ^ תפרוס סודרא עלויה?! זמנין דמטמיש במיא, ואתי לידי סחיטה! - הלכך לא אפשר!

{אמר ליה **רבא בר רב חנין לאביי:** תנן: אין מטפחין ואין מספקין ואין מרקדין - והאי דנא, דקא חזינן דעבדן הכי, ולא אמרינן להו ולא מידי?!
אמר ליה: ולטעמך, הא דאמר **רבא:** לא ליתיב איניש אפומא דלחיא, דלמא מגנדר ליה חפץ ואתי לאתויי {והא הני נשי דשקלן חצבייהו, ואזלן ויתבן אפומא דמבואה, ולא אמרינן להו ולא מידי! ~אלא הנח להם לישראל - מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין! - הכא נמי, הנח להם לישראל - מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין!

והני מיילי בדרבנן, אבל בדאורייתא, לא! אולא היא! לא שנא בדאורייתא, ולא שנא בדרבנן - לא אמרינן להו ולא מידי - דהא תוספת יום הכפורים דאורייתא הוא, ואכלי ושתו עד שחשכה, ולא אמרינן להו ולא מידי!

ומתחילין בערמת התבן -- אמר **רב כהנא:** זאת אומרת: מתחילין באוצר תחלה - גמני? אר' שמעון היא, דלית ליה מוקצה! {אימא

1 כך הגרסה לפנינו ובעוד מקורות, אבל צ"ל: "רבה"
2 לפנינו: "ד' אמות ברה"ר", ובכ"י ליתא

מחברת ביצה - ד

סיפא: אבל לא בעצים שבמוקצה - אתאן לר' יהודה, דאית ליה מוקצה?! אהכא בארזי ואשוחי עסקינן, דמוקצה מחמת חסרון כיס, ואפילו רבי שמעון מודה!

איכא דמתני לה אסיפא: אבל לא בעצים שבמוקצה - אמר **רב כהנא**: זאת אומרת: אין מתחילין באוצר תחלה! - גמני? ארבי יהודה היא, דאית ליה מוקצה! {אימא רישא: מתחילין בערמת התבן - אתאן לר' שמעון, דלית ליה מוקצה?! אהתם בתבנא סריא! {תבנא סריא, הא חזי לטינא?! אדאית ביה קוצים!

(לב, משנה): אין נוטלין עצים מן הסוכה אלא מן הסמוך לה **גמרא:** {מאי שנא מן הסוכה דלא? דקא סתר אהלא! - מן הסמוך לה נמי, קא סתר אהלא?! אאמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: מאי "סמוך"? סמוך לדפנות! א**רב מנשיא** אמר: אפילו תימא בשאין סמוך לדפנות - כי תניא ההיא באסורייתא!

תניא ר' **חייא בר יוסף** קמיה דר' **יוחנן**: אין נוטלין עצים מן הסוכה אלא מן הסמוך לה. ור' **שמעון** מתיר. ושון בסוכת החג בחג, שאסורה. ואם התנה עליה, הכל לפי תנאו. ורבי **שמעון** מתיר - {והא קא סתר אהלא?! אאמר **רב נחמן בר יצחק**: הכא בסוכה נופלת עסקינן, ורבי שמעון לטעמיה, דלית ליה מוקצה. דתניא: מותר השמן שבנר ושבקערה אסור, ורבי **שמעון** מתיר! {מי דמי?! התם אדם יושב ומצפה אימתי תכבה נרו - הכא אדם יושב ומצפה אימתי תפול סוכתו?! אאמר **רב נחמן בר יצחק**: הכא בסוכה רעועה עסקינן, דמאתמול דעתיה עלויה!

ושון בסוכת החג בחג, שהיא אסורה. ואם התנה עליה, הכל לפי תנאו -- {ומי מהני בה תנאי?! והאמר **רב ששת** משום ר' **עקיבא**: מנין לעצי סוכה שאסורין כל שבעה? שנאמר: (ויקרא כג) "חג הסוכות שבעת ימים לה", ותניא: ר' **יהודה בן בתירא** אומר: מנין שכשם שחל שם שמים על החגיגה, כך חל שם שמים על הסוכה? תלמוד לומר: "חג הסוכות שבעת ימים לה" - מה חג, לה' - אף סוכה, לה'! אאמר **רב מנשיא בריה דרבא**: סיפא אתאן לסוכה דעלמא - אבל סוכה דמצוה, לא מהני בה תנאה! {וסוכה דמצוה, לא?! והתניא: סככה כהלכתה, ועטרה בקרמים ובסדינין המצויירין, ותלה בה אגוזים, שקדים, אפרסקים, ורמונים, ופרכילי ענבים, ינות, שמנים, וסלתות, ועטרות שבלים - אסור להסתפק מהן עד מוצאי יום טוב האחרון של חג. ואם התנה עליהם, הכל

מחברת ביצה - ד

לפי תנאו! **אביי ורבא** דאמרי תרוייהו: באומר: "איני בודל מהם כל בין השמשות" דלא חלה קדושה עלייהו - אבל עצי סוכה, דחלה קדושה עלייהו, אתקצאי לשבעה!

{ומאי שנא מהא, דאתמר: הפריש שבעה אתרוגים לשבעת הימים, אמר **רב**: כל אחת ואחת יוצא בה ואוכלה לאלתר. **ורב אסי** אמר: כל אחת יוצא בה ואוכלה למחר?! >התם, דמפסקו לילות מימים, כל חד וחד יומא מצוה באפי נפשיה הוא - הכא, דלא מפסקו לילות מימים, כולהו יומי כחדא יומא אריכתא דמי!

(לא,א) משנה: מביאין עצים מן השדה מן המכונס, ומן הקרפף אפילו מן המפוזר. איזהו קרפף? כל שסמוך לעיר, דברי **ר' יהודה**. **ר' יוסי** אומר: כל שנכנסין לו בפותחת, ואפילו בתוך תחום שבת

גמרא: אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: אין מביאין עצים אלא מן המכונסין שבקרפף {והא אנו תנן מן הקרפף, ואפילו מן המפוזרים?! >מתניתין יחידאה היא! דתניא: אמר **ר' שמעון בן אלעזר**: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על המפוזרים שבשדות, שאין מביאין, ועל המכונסין שבקרפף, שמביאין. על מה נחלקו? על המפוזרים שבקרפף ועל המכונסין שבשדות! שבית שמאי אומרים: לא יביא, ובית הלל אומרים: יביא!

אמר **רבא**: עלי קנים ועלי גפנים, אף על גב דמכנפי להו ומותבי, כיון דאי מדלי זיקא מבדר להו, כמפוזרים דמו ואסורין. ואי אתנח מנא מאתמול עלייהו, שפיר דמי

איזהו קרפף? כל שסמוך לעיר, דברי **ר' יהודה**. **ר' יוסי** אומר: כל שנכנסין לו בפותחת, ואפילו בתוך תחום שבת -- >אבעיא להו: היכי קאמר? כל שסמוך לעיר, והוא דאית ליה פותחת. ואתא **ר' יוסי** למימר: כיון דאית ליה פותחת, אפילו בתוך תחום שבת נמי? או דלמא הכי קאמר: כל שסמוך לעיר, בין דאית ליה פותחת בין דלית ליה פותחת. ואתא **ר' יוסי** למימר: אפילו בתוך תחום שבת, ודוקא דאית ליה פותחת, אבל לית ליה פותחת, אפילו סמוך לעיר נמי לא?

>תא שמע: מדקתני: **ר' יוסי** אומר: כל שנכנסין לו בפותחת, ואפילו בתוך תחום שבת - שמע מינה: רבי יוסי תרתי לקולא קאמר! - שמע מינה!

אמר **רב סלא** אמר **רבי ירמיה**: הלכה כרבי יוסי להקל

משנה: אין מבקעין עצים, לא מן הקורות, ולא מן הקורה שנשברה ביום טוב. ואין מבקעין לא בקרדום, ולא במגרה, ולא במגל, אלא בקופיץ

(לא,ב) גמרא: {והאמרת רישא: אין מבקעין כלל!?!} אמר **רב יהודה** אמר **שמואל:** חסורי מחסרא, והכי קתני: אין מבקעין מן הסואר של קורות, ולא מן הקורה שנשברה ביום טוב - אבל מבקעין מן הקורה שנשברה מערב יום טוב. וכשהן מבקעין, אין מבקעין לא בקרדום, ולא במגל, ולא במגרה, אלא בקופיץ. תניא נמי הכי: אין מבקעין עצים לא מן הסואר של קורות, ולא מן הקורה שנשברה ביום טוב, לפי שאינו מן המוכן

ולא בקרדום -- אמר **רב חיננא בר שלמיא** משמיה **דרב:** לא שנו אלא בנקבות שלו, אבל בזכרות שלו, מותר {פשיטא! - "בקופיץ" תנן! כמהו דתימא? הני מילי קופיץ לחודיה, אבל קרדום וקופיץ, אימא: מגו דהאי גיסא אסור, האי גיסא נמי אסור - קמשמע לן!

ואיכא דמתני לה אסיפא: אלא בקופיץ - אמר **רב חיננא בר שלמיא** משמיה **דרב:** לא שנו אלא בזכרות שלו, אבל בנקבות שלו, אסור {פשיטא! - "ולא בקרדום" תנן! כמהו דתימא? הני מילי קרדום, אבל קופיץ וקרדום, אימא: מגו דהאי גיסא שרי, האי גיסא נמי שרי - קמשמע לן!

משנה: בית שהוא מלא פירות ונפחת, נוטל ממקום הפחת. ר' מאיר אומר: אף פוחת לכתחלה ונוטל

גמרא: {אמאי?!} והא קא סתר אהל! אמר **רב נחומי בר אדא** אמר **שמואל:** באוירא דליבני! {איני!} והאמר **רב נחמן:** הני ליבני דאייתור מבנינא, שרי לטלטולינהו בשבתא, הואיל וחזי למזגא עליהו - שרגינהו, ודאי אקצינהו! אמר **רבי זירא:** ביום טוב אמרו, אבל לא בשבת. תניא נמי הכי: **רבי מאיר** אומר: אף פוחת לכתחלה ונוטל. ביום טוב אמרו, אבל לא בשבת!

אמר **שמואל:** חותמות שבקרקע, מתיר, אבל לא מפקיע ולא חותך; שבכלים, מתיר ומפקיע וחותך. אחד שבת ואחד יום טוב {מיתבי: חותמות שבקרקע, בשבת מתיר, אבל לא מפקיע ולא חותך; ביום טוב מתיר ומפקיע וחותך!?!} אהא מני? ר' מאיר היא,

מחברת ביצה - ד

דאמר: אף פוחת לכתחלה ונוטל! - ופליגי רבנן עליה. ואנא,
דאמרי כרבנן! {ומי פליגי רבנן עליה בחותמות שבקרקע?!
והתניא: מודים חכמים לרבי מאיר בחותמות שבקרקע, שבשבת
מתיר אבל לא מפקיע ולא חותך; ביום טוב מתיר ומפקיע וחותר?!
(לב,א) אהוא דאמר כי האי תנא, דתניא: חותמות שבקרקע מתיר
אבל לא מפקיע ולא חותך - אחד שבת ואחד יום טוב; ושכלי,
בשבת מתיר, אבל לא מפקיע ולא חותך; ביום טוב מתיר ומפקיע
וחותר! {תרצת לך רישא, אלא סיפא קשיא! אהא מני? **ר' נחמיה**
היא, דאמר: כל הכלים אין ניטלין אלא דרך תשמישן! {אי רבי
נחמיה, מאי איריא שבת?! אפילו יום טוב נמי! ~וכי תימא: שניא
ליה לר' נחמיה בין שבות שבת לשבות יום טוב - ומי שניא ליה?!
והתני חדא: מסיקין בכלים ואין מסיקין בשברי כלים, ותניא
אידך: מסיקין בין בכלים בין בשברי כלים, ותניא אידך: אין
מסיקין לא בכלים ולא בשברי כלים - ומשני: לא קשיא! - הא ר'
יהודה, הא ר' שמעון הא ר' נחמיה?! אתרי תנאי, ואליבא דר'
נחמיה!

משנה: אין פוחתין את הנר מפני שהוא עושה כלי, ואין עושין
פחמין ביום טוב, ואין חותכין את הפתילה. **ר' יהודה** אומר:
חותכה באור

גמרא: גמאן תנא דפחיתת נר מנא הוא? אמר **רב יוסף:** ר' מאיר
היא! דתניא: כלי חרס, מאימתי מקבל טומאה? משנגמרה
מלאכתו, דברי **ר' מאיר. ר' יהושע** אומר: משיצרפו בכבשן! {אמר
ליה **אביי:** ממאי?! דלמא עד כאן לא קאמר ר' מאיר התם אלא
דחזי לקבולי ביה מידי, אבל הכא, למאי חזי?! אלקבולי ביה
פשיטי!

איכא דאמרי: אמר **רב יוסף:** ר' אליעזר בר' צדוק היא! דתנן:
אלפסין חרניות טהורות באהל המת, וטמאות במשא הזב. **ר'**
אליעזר בר' צדוק אומר: אף טהורות במשא הזב, לפי שלא נגמרה
מלאכתן! {אמר ליה **אביי:** דלמא עד כאן לא קאמר רבי אליעזר
ברבי צדוק התם אלא דחזי לקבולי ביה מידי, אבל הכא, למאי
חזי?! אלקבולי ביה פשיטי!

תנו רבנן: אין פוחתין את הנר, ואין עושין אלפסין חרניות ביום
טוב. **רבן שמעון בן גמליאל** מתיר באלפסין חרניות - גמאי
"חרניות"? אמר **רב יהודה:** ערניות! מאי "ערניות"? אמר **אביי:**
צעי חקלייתא!

ואין עושין פחמין -- {פשיטא! למאי חזי?!} אתני רבי חייא: לא נצרכה אלא למוסרין לאוליירין לבו ביום {ובו ביום, מי שרי?!} כדאמר רבא: להזיע, וקודם גזרה - הכא נמי להזיע, וקודם גזרה!

ואין חותכין את הפתילה לשנים. ר' יהודה אומר: חותכה באור -- גמאי שנא בסכין דלא? (לב,ב) <דקמתקן מנא! {באור נמי, קא מתקן מנא?!} אתני ר' חייא: חותכה באור בפי שתי נרות!

אמר רב נתן בר אבא אמר רב: מוחטין את הפתילה ביום טוב גמאי "מוחטין"? <אמר רב חנינא בר שלמיא משמיה דרב: לעדויי חושכא!

תני בר קפרא: ששה דברים נאמרו בפתילה - שלשה להחמיר ושלשה להקל. להחמיר: אין גודלין אותה לכתחלה ביום טוב, ואין מהבהבין אותה באור, ואין חותכין אותה לשנים; להקל: ממעכה ביד, ושורה בשמן, וחותרה באור בפי שתי נרות

ואמר רב נתן בר אבא אמר רב: עתירי בבל יורדי גיהנם הם! כי הא דשבתאי בר מרינוס, אקלע לבבל. בעא מנייהו עסקא, ולא יהבו ליה; מזוני, מיזן נמי לא זיננהו. אמר: הני מערב רב קא אתו, דכתיב: (דברים יג) "ונתן לך רחמים ורחמך" - כל המרחם על הבריות, בידוע שהוא מזרעו של אברהם אבינו - וכל מי שאינו מרחם על הבריות, בידוע שאינו מזרעו של אברהם אבינו

ואמר רב נתן בר אבא אמר רב: כל המצפה על שלחן אחרים, עולם חשך בעדו, שנאמר: (איוב טו) "נודד הוא ללחם איה ידע כי נכון בידו יום חשך". רב חסדא אמר: אף חיינו אינן חיים

תנו רבנן: שלשה, חייהן אינם חיים, ואלו הן: המצפה לשלחן חבירו, ומי שאשתו מושלת עליו, ומי שיסורין מושלין בגופו. ויש אומרים: אף מי שאין לו אלא חלוק אחד %ותנא קמא: אפשר דמעין במניה

משנה: אין שוברין את החרס, ואין חותכין הנייר לצלות בו מליח, ואין גורפין תנור וכירים, אבל מכבשין. ואין מקיפין שתי חביות לשפות עליהן את הקדרה, ואין סומכין את הקדרה בבקעת, וכן

3 יש שלא גורסים: "משמיה דרב", ויש גורסים "חיננא", ו"חנניא"

בדלת. ואין מנהיגין את הבהמה במקל ביום טוב. **ורבי אלעזר בר' שמעון** מתיר
גמרא:⁴ מאי טעמא? כמשם דקא מתקן מנא!

ואין גורפין תנור וכירים -- תני **רב חייא בר יוסף** קמיה **דרב נחמן:** ואם אי אפשר לאפות אלא אם כן גורפו, מותר
דביתהו דר' חייא נפל לה אריחא בתנורא ביומא טבא. אמר לה
ר' חייא: "חזי דאנא רפתא מעלייתא בעינא!"
אמר ליה רבא לשמעיה: טוי לי בר אווזא, ואזדהר מחרוכא!
אמר ליה **רבינא לרב אשי:** אמר לן **רב אחא** מהוצל דמר שרקין
ליה תנורא ביומא טבא. אמר ליה: אנן ארקתא דפרת סמכינן!
#והני מילי הוא דצייריה מאתמול#
אמר **רבינא:** וקטמא שרי

ואין מקיפין שתי חביות לשפות עליהן את הקדרה -- אמר **רב נחמן:** אבנים של בית הכסא, מותר לצדדן ביום טוב {איתיביה
רבה לרב נחמן: אין מקיפין שתי חביות לשפות עליהן את
הקדרה?! אמר ליה: שאני התם, משום דקא עביד אהלא! {אמר
ליה **רבה זוטא לרב אשי:** אלא מעתה, בנה אצטבא ביום טוב,
דלא עביד אהלא, הכי נמי דשרי?! אמר ליה: התם, בנין קבע
אסרה תורה, בנין עראי לא אסרה תורה, וגזרו רבנן על בנין
עראי משום בנין קבע - והכא, משום כבודו, לא גזרו ביה רבנן!
אמר **רב יהודה:** האי מדורתא מלמעלה למטה, שרי - מלמטה
למעלה, אסור. (**לגא**) וכן ביעתא, וכן קדרה, וכן פוריא, וכן
חביתא. ואין סומכין את הקדרה בבקעת, וכן בדלת; בדלת סלקא
דעתך?! אלא אימא: וכן הדלת!

תנו רבנן: אין סומכין את הקדרה בבקעת, וכן הדלת, לפי שלא
נתנו עצים אלא להסקה. **ורבי שמעון** מתיר. ואין מנהיגין את
הבהמה במקל ביום טוב. **ור' אלעזר בר' שמעון** מתיר - ^ לימא:
ר' אלעזר בר' שמעון כאבוה סבירא ליה, דלית ליה מוקצה! אלא!
בהא, אפילו ר' שמעון מודה, משום דמחזי כמאן דאזיל לחנגא!
חזרא - **רב נחמן** אסר, **ורב ששת** שרי. ברטיבא, כולי עלמא לא
פליגי דאסור - כי פליגי, ביבשתא - מאן דאסר אמר לך: לא נתנו

מחברת ביצה - ד

עצים אלא להסקה. ומאן דשרי, אמר לך: מה לי לצלות בו, מה לי לצלות בגחלתו?!

איכא דאמרי: ביבשתא, כולי עלמא לא פליגי דשרי - כי פליגי ברטיבתא. מאן דאסר, דלא חזי להסקה. ומאן דשרי אמר לך: הא חזי להיסק גדול

והלכתא: יבשתא שרי, רטיבתא אסור

דרש **רבא**: אשה לא תכנס לדיר העצים ליטול מהן אוד. ואוד שנשבר, אסור להסיקו ביום טוב, לפי שמסיקין בכלים, ואין מסיקין בשברי כלים {למימרא דרבא כר' יהודה סבירא ליה, דאית ליה מוקצה?! והא אמר ליה **רבא** לשמעיה: "טוי לי בר אוזא ושדי מעיה לשונרא!"? אהתם, כיון דמסרחי, מאתמול דעתיה עלויה!

משנה: ר' אליעזר אומר: נוטל אדם קיסם משלפניו לחצוץ בו שיניו, ומגבב מן החצר ומדליק, שכל מה שבחצר מוכן הוא. **וחכמים** אומרים: מגבב משלפניו ומדליק

אין מוציאים את האור לא מן העצים, ולא מן האבנים, ולא מן העפר, ולא מן הרעפים, ולא מן המים. ואין מלבנין את הרעפים לצלות בהן

גמרא: אמר **רב יהודה: (לגב)** אוכלי בהמה, אין בהן משום תקון כלי {איתיביה **רב כהנא לרב יהודה**: מטלטלין עצי בשמים להריח בהן, ולהניף בהן לחולה, ומוללו ומריח בו. ולא יקטמנו להריח בו. ואם קטמו, פטור אבל אסור; לחצוץ בו שיניו, לא יקטמנו. ואם קטמו, חייב חטאת?! אמר ליה: השתא "פטור אבל אסור" קא קשיא לי! - "חייב חטאת" מבעיא?! ~אלא כי תניא, ההיא בקשין! {קשין בני מלילה נינהו?! אסורי מחסרא, והכי קתני: מוללו ומריח בו; קוטמו ומריח בו. במה דברים אמורים? ברכין, אבל בקשין, לא יקטמנו, ואם קטמו פטור אבל אסור; לחצוץ בו שיניו, לא יקטמנו, ואם קטמו, חייב חטאת!

{תני חדא: קוטמו ומריח בו. ותניא אידך: לא יקטמנו להריח בו <אמר **רבי זירא** אמר **רב חסדא**: לא קשיא! - הא ברכין, הא בקשין! {מתקיף לה **רב אחא בר יעקב**: בקשין אמאי לא?! מאי שנא מהא דתנן: שובר אדם את החבית לאכול ממנה גרוגרות, ובלבד שלא יתכוין לעשות כלי?! {ועוד: הא **רבא בר רב אדא**

מחברת ביצה - ד

ורבין בר רב אדא, דאמרי תרוייהו: כי הוינן בי רב יהודה, הוה מפשח ויהיב לן אלותא אלותא, אף על גב דחזיא לקתתא דנרגי וחציניי?! **אלא קשיא** - הא ר' אליעזר, הא רבנן! דתניא: **ר' אליעזר** אומר: נוטל אדם קיסם משלפניו לחצוץ בו שיניו. **וחכמים** אומרים: לא יטול אלא מאבוס של בהמה - ושויין שלא יקטמנו. ואם קטמו לחצוץ בו שיניו ולפתוח בו הדלת, בשוגג בשבת, חייב חטאת; במזיד ביום טוב, סופג את הארבעים, דברי **ר' אליעזר**. **וחכמים** אומרים: אחד זה ואחד זה, אינו אלא משום שבות - ר' אליעזר, דקאמר התם חייב חטאת, הכא פטור אבל אסור; רבנן, דקא אמרי התם פטור אבל אסור, הכא מותר לכתחלה

זולית ליה לרבי אליעזר הא דתנן: שובר אדם את החבית לאכול ממנה גרוגרות, ובלבד שלא יתכוין לעשות כלי?! **אמר רב אשי**: כי תניא, ההיא במוסתקי!

ומגבב מן החצר ומדליק, שכל מה שבחצר מוכן הוא. **וחכמים** אומרים: מגבב משלפניו ומדליק -- תנו רבנן: מגבב מן החצר ומדליק, שכל מה שבחצר מוכן הוא, ובלבד שלא יעשה צבורין צבורין. **ורבי שמעון** מתיר - במאי קא מפלגי? **אמר סבר**: מחזי דקא מכניף למחר וליומא אחרינא, ומר סבר: קדרתו מוכחת עליו!

אין מוציאין את האור לא מן העצים, ולא מן האבנים, ולא מן העפר, ולא מן הרעפים, ולא מן המים -- במאי טעמא? **אמרו** דקא מוליד ביום טוב!

ואין מלבנין את הרעפים לצלות בהן -- במאי קא עביד? **אמר רבה בר בר חנה** אמר **ר' יוחנן**: הכא ברעפים חדשים עסקינן, מפני **(לדא)** שצריך לבדקן! - ואמרי לה: מפני שצריך לחסמן!

תנן התם: דרסה או שטרפה בכותל, או שרצתה בהמה ומפרכסת, ושהתה מעת לעת ושחטה, כשרה. אמר **ר' אלעזר בר ינאי** משום **ר' אלעזר בן אנטיגנוס**: צריכה בדיקה

בעא מיניה **ר' ירמיה מרבי זירא**: מהו לשחטה ביום טוב? מי מחזקינן רעותא ביום טוב או לא? **אמר ליה**: תניא: אין מלבנין את הרעפים לצלות בהן ~ והוינן בה: במאי קא עביד?! **ואמר רבה בר בר חנה** אמר **ר' יוחנן**: הכא ברעפים חדשים עסקינן, מפני

שצריך לבדקו! אמר ליה: אנו "מפני שצריך לחסמן" מתנינן לה!

{תניא: אחד מביא את האור, ואחד מביא את העצים, ואחד שופת את הקדרה, ואחד מביא את המים, ואחד נותן בתוכו תבלין, ואחד מגיס, כולן חייבין ~ והתניא: אחרון חייב, וכולן פטורין?!? - לא קשיא! - הא דאייתי אור מעיקרא, הא דאייתי אור לבסוף! {בשלמא כולהו קא עבדי מעשה, אלא שופת את הקדרה, מאי קא עביד?! אמר רבי שמעון בן לקיש: הכא בקדרה חדשה עסקינן, ומשום לבון רעפים נגעו בה!

תנו רבנן: תנור וכירים חדשים, הרי הן ככל הכלים הנטלין בחצר. אבל אין סכין אותם שמן, ואין טשין אותן במטלית, ואין מפיגין אותן בצונן כדי לחסמן. ואם בשביל לאפות, הרי זה מותר

תנו רבנן: מולגין את הראש ואת הרגלים, ומהבהבין אותן באור. אבל אין טופלין אותם בחרסית, ולא באדמה, ולא בסיד, ואין גוזזין אותן במספרים. ואין גוזזין את הירק בתספורת שלו. אבל מתקנין את הקונדס ואת העכביות. ומסיקין ואופין בפורני, ומחמין חמין באנטיכי. ואין אופין בפורני חדשה, שמא תפחת

תנו רבנן: אין נופחין במפוח, אבל נופחין בשפופרת. ואין מתקנין את השפוד, ואין מחדדין אותו

תנו רבנן: אין מפצעין את הקנה לצלות בו מלית, אבל מפצעין את האגוז במטלית, ואין חוששין שמא תקרע

משנה: ועוד אמר רבי אליעזר: עומד אדם על המוקצה (לדב) ערב שבת בשביעית ואומר: "מכאן אני אוכל למחר". וחכמים אומרים: עד שירשום ויאמר: "מכאן ועד כאן"

גמרא: תנן התם: תינוקות שטמנו תאנים מערב שבת, ושכחו ולא עשרו - למוצאי שבת לא יאכלו אלא אם כן עשרו. ותנן נמי: המעביר תאנים בחצרו לקצות, בניו ובני ביתו אוכלין מהן עראי ופטורים

בעא מניה רבא מרב נחמן: שבת, מהו שתקבע מוקצה למעשר בדבר שלא נגמרה מלאכתו? מי אמרינן: כיון דכתיב: (ישעיהו נח) "וקראת לשבת עונג" קבעה, ואפילו בדבר שלא נגמרה מלאכתו? או דלמא בדבר שנגמרה מלאכתו קבעה - בדבר שלא נגמרה מלאכתו, לא קבעה? אמר ליה: שבת קובעת, בין בדבר שנגמרה מלאכתו בין בדבר שלא נגמרה מלאכתו! אמר ליה:

מחברת ביצה - ד

ואימא: שבת דומיא דחצר - מה חצר, אינה קובעת אלא בדבר שנגמרה מלאכתו - אף שבת, לא תקבע אלא בדבר שנגמרה מלאכתו?! אמר ליה: לימוד ערוך הוא בידינו, שהשבת קובעת בין בדבר שנגמרה מלאכתו בין בדבר שלא נגמרה מלאכתו!

אמר **מר זוטרא בריה דרב נחמן**: אף אנן נמי תנינא: ועוד אמר **רבי אליעזר**: עומד אדם על המוקצה ערב שבת בשביעית ואומר: "מכאן אני אוכל למחר" - טעמא דשביעית, דלאו בר עשורי הוא - הא בשאר שני שבוע, הכי נמי דאסור! - מאי טעמא? לאו משום דשבת קבעה! אלא! שאני התם, כיון דאמר "מכאן אני אוכל למחר", קבע ליה עלויה! {אי הכי, מאי אריא שבת? אפילו בחול נמי!} אהא קמשמע לן דטבל מוכן הוא אצל שבת, שאם עבר ותקנו, מתוקן!

(לה, א) {והלא מותרו חוזר, ושמעינן ליה לרבי אליעזר דאמר: כל היכא דמותרו חוזר, לא קבע! דתנן: הנוטל זיתים מן המעטן, טובל אחת אחת במלח ואוכל. ואם טבל ונתן לפניו עשרה, חייב. ר' אליעזר אומר: מן המעטן טהור, חייב - מן המעטן טמא, פטור, מפני שהוא מחזיר את המותר ~והוינן בה: מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא? ואמר ר' **אבהו**: רישא במעטן טהור וגברא טמא, דלא מצי מהדר ליה - סיפא במעטן טמא וגברא טמא, דמצי מהדר ליה!} **אמתניתין נמי** במוקצה טהור וגברא טמא, דלא מצי מהדר ליה!

{והלא מוחזרין ועומדין הן?!} |אלא אמר **רב שימי בר אשי**: ר' אליעזר קא אמרת?! רבי אליעזר לטעמיה, דאמר: תרומה קבעה, וכל שכן שבת! דתנן: פירות שתרמן עד שלא נגמרה מלאכתן - ר' **אליעזר** אוסר לאכול מהן עראי, **וחכמים** מתירין

{תא שמע מסיפא: **וחכמים** אומרים: עד שירשום ויאמר: "מכאן ועד כאן" - טעמא דערב שבת בשביעית, דלאו בר עשורי הוא - הא בשאר שני שבוע, דבני עשורי נינהו, אסורים! ~מאי טעמא? לאו משום דשבת קבעה?! אלא! שאני התם, כיון דאמר "מכאן ועד כאן אני אוכל למחר", קבע ליה! {אי הכי, מאי אריא שבת?!} אפילו בחול נמי!} אהא קמשמע לן דטבל מוכן הוא אצל שבת, שאם עבר ותקנו, מתוקן!

{ורמינהי: היה אוכל באשכול, ונכנס מגנה לחצר - ר' אליעזר אומר: יגמור. **רבי יהושע** אומר: לא יגמור. חשכה בלילי שבת - ר' אליעזר אומר: יגמור; ר' יהושע אומר: לא יגמור?!} אהתם כדקתני טעמא: ר' נתן אומר: לא כשאמר ר' אליעזר "יגמור", בחצר יגמור,

מחברת ביצה - ד

אלא יוצא חוץ לחצר ויגמור; ולא כשאמר ר' אליעזר "יגמור", בשבת יגמור - אלא ממתין למוצאי שבת ויגמור!

כי אתא רבין, אמר ר' יוחנן: אחד שבת, ואחד תרומה, ואחד חצר, ואחד מקח - כולן אין קובעין אלא בדבר שנגמרה מלאכתן - שבת - לאפוקי מדהלל, דתניא: המעמר פירות ממקום למקום לקצור, וקדש עליהן היום - אמר ר' יהודה: הלל לעצמו אוסר⁵; (להב) חצר - לאפוקי מדרבי יעקב, דתנן: המעביר תאנים בחצרו לקצות, בניו ובני ביתו אוכלין מהן עראי, ופטורים מן המעשר - ותני עלה: רבי יעקב מחייב ור' יוסי בר' יהודה פוטר; תרומה - לאפוקי מדרבי אליעזר, דתנן: פירות שתרמן עד שלא נגמרה מלאכתן - ר' אליעזר אוסר לאכול מהן עראי, וחכמים מתירין; מקח - כדתניא: הלוקח תאנים מעם הארץ במקום שרוב בני אדם דורסין, אוכל מהן עראי, ומעשרן דמאי

שמע מינה תלת: שמע מינה: מקח אינה קובעת אלא בדבר שנגמרה מלאכתו; ושמע מינה: רוב עמי הארץ מעשרין הן; ושמע מינה: מעשרין דמאי מעמי הארץ, אפילו בדבר שלא נגמרה מלאכתו - ולאפוקי מהא דתנן: המחליף פירות עם חבירו, זה לאכול וזה לאכול, זה לקצות וזה לקצות, זה לאכול וזה לקצות, חייב. רבי יהודה אומר: לאכול, חייב - לקצות, פטור

5 כך לפנינו, ותיבות "המעמר" ו"לקצור" שבושים, וגרסת התוספתא: "המעביר תאנים ממקום למקום ועברה עליהם שבת, למוצאי שבת לא יאכל עד שיעשר. ר' יהודה אומר: הלל לעצמו היה מחמיר", וגם שם יש שינוי גרסות